

Nr 45.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till Grundförbättringar: Lyckebyåns regleringsföretag.

(1:a avd.)

I en till riksdagen den 7 mars 1947 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 144, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att till Grundförbättringar: Lyckebyåns regleringsföretag å riksstaten för budgetåret 1947/48 under nionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 314 500 kronor.

I fråga om utredningen i ärendet får utskottet — i den mån redogörelse därför icke återfinnes i det följande — hänvisa till propositionen.

I skrivelse den 17 december 1935 hemställde 1935 års Blekingeutredning, att för beredande av ökade försörjningsmöjligheter åt befolkningen inom Blekinge län Kungl. Maj:t måtte, efter den utredning som kunde anses påkallad, lämna statens jordnämnd bemyndigande att enligt angivna riktlinjer i nämndens regi utföra ett torrlägnings- och kolonisationsföretag, avseende reglering av Lyckebyån i Blekinge och Kalmar län beträffande sträckan Fursjön—Bockabosjön i norr och Bånga damm omkring 800 meter nedanför Kroksmåla i söder.

I en till 1936 års riksdag avlåten proposition, nr 265, angående anslag till statliga och kommunala beredskapsarbeten m. m. framhöll chefen för socialdepartementet efter samråd med chefen för jordbruksdepartementet att, där est de fortsatta övervägandena skulle bekräfta, att de förutsättningar från vilka Blekingeutredningen utgått vore för handen, skäl föreläge för staten att, i den ordning förslaget avsåge, medverka vid företagets genomförande.

Sedan riksdagen i skrivelse den 19 juni 1936, nr 355, anmält, att förenämnda uttalanden icke föranledde någon erinran från riksdagens sida, samt statens jordnämnd föreslagit, att i stället för jordnämnden måtte för ändamålet tillsättas ett särskilt lokalt verkställighetsorgan, tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 oktober 1936 chefen för jordbruksdepartementet sistnämnda dag sakkunniga för vidtagande av förberedande åtgärder i syfte att ifrågavarande företag skulle kunna komma till utförande i huvudsaklig överensstämmelse med de av 1935 års Blekingeutredning i skrivelsen den 17 december 1935 angivna riktlinjerna. Enligt sagda bemyndigande skulle det åligga de sakkunniga att snarast möjligt för godkännande underställa chefen för jordbruksdepartementet plan för det förberedande arbetets bedrivande.

Till fullgörande av sitt uppdrag inkommo de sakkunniga, vilka antagit benämningen lyckebyåutredningen, med en den 23 april 1937 dagtecknad skrivelse i ämnet, innefattande plan som nyss nämnts.

I anledning härav uppdrog Kungl. Maj:t åt utredningen att å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar vidtaga erforderliga åtgärder för att omförmälda företag, benämnt »vattenavledningsföretaget Lyckebyån mellan Bånga damm och Fursjön», måtte under statens medverkan komma till stånd i huvudsak på det sätt och i den ordning, som av utredningen föreslagits. I uppdraget innefattades även bemyndigande för utredningen att inom ramen för en av distriktslantmätaren N. Enéll uppgjord förhandsplan för Kungl. Maj:ts och kronans räkning inköpa fast egendom i den omfattning utredningen kunde finna erforderlig för ett ändamålsenligt genomförande av den med vattenavledningsföretaget sammanhängande kolonisationen.

I fråga om erforderliga medel för finansieringen av vattenavledningsföretaget samt markinköpen för genomförandet av den nya fastighetsbildningen torde få hänvisas till den sammanställning av beräknade kostnader härför, som i enlighet med utredningens uppgifter återgivits i propositionen nr 300 till 1937 års riksdag (s. 46). Av denna sammanställning framgår, att de kostnader, som avsågos skola stanna å statsverket, beräknades till 331 000 kronor, medan ett belopp av 832 924 kronor av staten skulle förskjutas såsom rörelsekapital åt företaget. På grund av olika omständigheter ha emellertid kostnaderna icke kunnat hållas inom den beräknade ramen. För ändamålet ha i olika sammanhang hittills anvisats sammanlagt 1 693 300 kronor, varav 50 000 kronor för anskaffande av traktorer och plogar för djupplöjning av vissa torrlagda områden. Av förstnämnda belopp ha vidare 52 000 kronor avsetts för inköp av fastigheten Flaken 1¹ och 1⁴. Frågan huruvida och i vad mån ifrågavarande kostnader definitivt och allt framgent borde gäldas av arbetslöshetsanslaget har såsom framhållits i samband med anslagsäskandena ansetts böra få bero på en senare prövning. I anslutning härtill har Kungl. Maj:t genom beslut den 2 februari 1945 anbefallt statens sakrevision att i samråd med lyckebyåutredningen till granskning upptaga frågan om sättet för nämnda företags fortsatta bedrivande liksom ock dess framtida omfattning samt att till Kungl. Maj:t inkomma med det yttrande i ämnet, som granskningen kunde föranleda. Till fullgörande av nämnda uppdrag har *statens sakrevision* med skrivelse den 14 oktober 1946 överlämnat en promemoria som upprättats av särskilda av sakrevisionen tillkallade sakkunniga. Yttranden häröver ha avgivits av lyckebyåutredningen, lantmäteristyrelsen, lantbruksstyrelsen och egnahemsstyrelsen. Vid lantbruksstyrelsens och egnahemsstyrelsens yttranden ha fogats utlåtanden av Kalmar läns södra och Blekinge läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott respektive egnahemsnämnderna i Kalmar läns södra område och Blekinge län.

I skrivelse den 24 februari 1947 har *lyckebyåutredningen* hemställt om anvisande av ytterligare medel för ifrågavarande ändamål.

Efter redogörelse för innehållet i förenämnda skrivelser och promemoria samt däröver avgivna yttranden har *föredraganden, statsrådet Sträng*, i ärendet anfört och föreslagit följande.

»Tillkomsten av Lyckebyåns torrlägnings- och kolonisationsföretag, vilket igångsattes efter medgivande av 1936 års riksdag, torde få ses mot bakgrund av då rådande förhållanden på arbetsmarknaden och behovet att bereda ökade försörjningsmöjligheter åt befolkningen inom Blekinge län. Genom torrläggningen beräknade man sålunda kunna tillskapa omfattande arbetstillfällen för den arbetslösa befolkningen. Att företaget kom till stånd syntes så mycket mera önskvärt, som man förväntade att detsamma skulle möjliggöra förstärkning och nybildning av ett betydande antal jordbruk. Medel för bestridande av statens utgifter för företaget samt för förskotterande av vissa belopp för genomförande av en bättre fastighetsbildning inom regleringsområdet ha i överensstämmelse härmed anvisats i samband med anslagen till arbetsmarknadsreglerande åtgärder. Torrlägningsföretaget har emellertid huvudsakligen på grund av krissvårigheter kommit att draga avsevärt ut på tiden och är ännu icke helt slutfört. Under företagets utförande har arbetsmarknaden i viss mån förändrat karaktär, i det att tidigare rådande arbetslöshet numera förbytt i brist på arbetskraft. Frågan om företagets fortsatta bedrivande synes med hänsyn härtill icke längre i första hand böra bedömas såsom ett arbetsmarknadsspörsmål. Även om företaget givetvis icke helt saknar betydelse ur sysselsättningssynpunkt synes emellertid behovet av detsamma med hänsyn till nuvarande läge på arbetsmarknaden icke tillnärmelsevis lika angeläget, som då företaget påbörjades. Då emellertid betydande värden kunde gå till spillo om företaget nu nedlågges, synes en avveckling på nuvarande stadium knappast kunna försvaras. Ehuru det ekonomiska utbytet av företaget ursprungligen överskattats, såsom den verkställda utredningen utvisar, torde nämligen de fördelar, som skulle stå att vinna genom torrläggningens och kolonisationens slutförande, komma att överstiga de ytterligare kostnader, som därigenom skulle åsamkas statsverket. Under dessa förhållanden torde enligt mitt förmenande icke böra ifrågasättas annat än att företaget fullföljes. Med hänsyn till vad nyss anförts rörande de ändrade förhållandena å arbetsmarknaden torde emellertid medel härför i fortsättningen icke böra utgå från anslaget till arbetsmarknadsreglerande åtgärder utan lämpligen böra anvisas från särskilt anslag under nionde huvudtiteln. Hittillsvarande kostnader för förevarande ändamål torde böra slutligt belasta de anslag från vilka anvisning skett.

Vad angår företagets fortsatta bedrivande återstår av torrlägningsarbetet huvudsakligen fullbordandet av bikanalernas uppgrävning. Beträffande kolonisationsverksamheten har sakrevisionen i sin utredning funnit, bland annat emedan den genom torrläggningen utvunna åkerarealen kunde beräknas bli betydligt mindre omfattande än vad som ursprungligen förväntats, att den tidigare uppgjorda planen för fastighetsbildningen inom området icke syntes lämplig att följa vid det fortsatta arbetet. På sakrevisionens uppdrag ha därför nya planer upprättats, vilka revisionen ansett i huvudsak kunna

läggas till grund för den fortsatta kolonisationsverksamheten. I anslutning härtill har sakrevisionen föreslagit, att lyckebyåutredningens verksamhet borde avvecklas från den 1 juli 1947, då torrlägningsarbetet beräknades vara avslutat, och att kolonisationsverksamheten därefter skulle övertagas av de lokala egnahemsorganen i Blekinge och Kalmar län.

Enligt mitt förmenande synes ledningen för företaget, såväl i vad avser torrläggningen som kolonisationen, ännu någon tid böra kvarligga hos lyckebyåutredningen. I propositionen nr 75 till årets riksdag angående riktlinjerna för den framtida jordbrukspolitiken har chefen för jordbruksdepartementet föreslagit, att egnahemsnämnderna från och med den 1 juli 1948 skola upphöra och ersättas med andra lokala organ, lantbruksnämnder. Under förutsättning att detta förslag vinner riksdagens godkännande torde det därför vara lämpligt, att avvecklingen av lyckebyåutredningens verksamhet uppskjutes till sistnämnda dag, då torrlägningsföretaget i huvudsak kan beräknas vara slutfört, och att kolonisationsverksamheten därefter överföres till vederbörande lantbruksnämnder. Tills vidare torde det alltså böra ankomma på lyckebyåutredningen att skyndsamt slutföra torrlägningsföretaget och i samband därmed låta verkställa en överarbetning av de av sakrevisionen utformade planerna till ny fastighetsbildning inom området. I anslutning härtill torde bland annat frågan om bikanalernas sträckning och dimensionering böra upptagas till prövning, varvid emellertid inga sådana ändringar böra vidtagas vilka kunna medföra onödigt tidsutdräkt. Jämväl spørsmålet om användningen av fastigheten Flaken, för vars inköp medel anvisats å kapitalbudgeten av 1945 års riksdag, torde få slutgiltigt avgöras i samband med regleringsföretagets slutförande.

I lyckebyåutredningens uppdrag ingår att inom ramen för en år 1937 uppgjord plan för statens räkning inköpa markområden i den omfattning som kan finnas behövlig för ett ändamålsenligt genomförande av kolonisationen. För att underlätta en lämplig fastighetsbildning inom regleringsområdet synes utredningen böra erhålla begärt bemyndigande att inköpa även sådan mark, som icke ingår i förenämnda plan. De medel, som jag i detta sammanhang föreslår riksdagen att anvisa för utredningens verksamhet, torde därför även böra kunna tagas i anspråk för att möjliggöra erforderliga markinköp.

Vad angår medelsbehovet för verksamheten under nästa budgetår har utredningen i sin skrivelse den 24 februari 1947 beräknat detta till 314 500 kronor. Nämnda belopp giver mig icke anledning till erinran. I enlighet med vad jag förut anfört torde detsamma böra anvisas under nionde huvudtiteln. Anslaget, som bör givas reservationsanslags karaktär, torde böra benämnas Grundförbättringar: Lyckebyåns regleringsföretag. Därest riksdagen bifaller vad jag sålunda förordat, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare föreskrifter rörande medlens disposition.»

Såsom av den genom statens sakrevisions försorg i ärendet verkställda utredningen framgår har resultatet av ifrågavarande torrlägningsföretag blivit

icke obetydligt mindre än väntat, bland annat beroende på att de förutsättningar rörande markernas beskaffenhet m. m., på vilka tillkomsten av företaget grundats, visat sig icke vara riktiga. Vid besök i orten har utskottet emellertid funnit, att slutförandet av torrlägningsföretaget kommer att bli till gagn för bygden och att arbetets nedläggande skulle i betydande mån minska värdet av de fördelar, som redan vunnits. På grund härav tillstyrker utskottet, att medel nu beviljas för företagets fullföljande. Mot Kungl. Maj:ts förslag i ämnet har utskottet icke annan erinran än att utskottet anser det vara lämpligast, att tidpunkten för avvecklingen av Lyckebyåutredningens verksamhet icke nu bestämmes, utan att Kungl. Maj:t erhåller bemyndigande att fatta beslut härom. Utskottet har vid sin behandling av förevarande ärende förutsatt, att den fortsatta fastighetsbildningen inom området skall ske i huvudsaklig anslutning till den på föranstaltande av sakrevisionen utarbetade s. k. modifierade planen, vilken främst bygger på att nu befintliga fastigheter och brukningscentra tills vidare skola bestå, samt att den överarbetning av nämnda plan, som enligt Kungl. Maj:ts förslag skall ankomma på Lyckebyåutredningen, endast skall innefatta en bearbetning.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Grundförbättringar: Lyckebyåns regleringsföretag* å riksstaten för budgetåret 1947/48 under nionde huvudtiteln anvisa ett *reservationsanslag* av 314 500 kronor.

Stockholm den 2 juni 1947.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Närvarande: se under utlåtandet nr 44.